

Konspekt lekcji historii. (II klasa gimnazjum).

Temat: Wojna trzynastoletnia 1454-1466.

Program: M. Chen-Winclawska, K. Polacka, J. Rulka, *Program nauczania w klasach I-III gimnazjum*, Gdańsk 1999.

Cele ogólne:

Poznawcze: Zapoznanie uczniów z przyczynami, przebiegiem i skutkami wojny trzynastoletniej.

Kształcące: Doskonalenie umiejętności posługiwania się mapą.

Rozwijanie umiejętności myślenia w kategoriach przyczynowo-skutkowych.

Wychowawcze: Rozwijanie uczuć patriotycznych uczniów poprzez ukazanie dążeń społeczeństwa do odzyskania Pomorza.

Cele operacyjne:

Kategoria A- zapamiętanie wiadomości

Uczeń po lekcji powinien znać:

- ✓ Pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, statuty nieszawskie, przywilej, lenno,
- ✓ Daty:
1440-utworzenie Związku Pruskiego,
1454-1466-wojna trzynastoletnia,
1454- wydanie statutów nieszawskich,
1466-pokój w Toruniu,
- ✓ Postacie: Kazimierz Jagiellończyk,
- ✓ Przyczyny wybuchu wojny trzynastoletniej,
- ✓ Postanowienia drugiego pokoju w Toruniu,

Kategoria B- zrozumienie wiadomości

Uczeń po lekcji rozumie:

- ✓ Dalekosiężne następstwa dla Polski zwłaszcza w dziedzinie gospodarki-postanowień pokoju toruńskiego z 1466 roku(chodzi tu głównie o odzyskanie Pomorza Gdańskiego),
- ✓ Różnice między przyczynami i skutkami zjawisk historycznych,

Kategoria C- stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych

Uczeń po lekcji powinien umieć:

- ✓ Prawidłowo operować pojęciami poznanymi w trakcie lekcji,
- ✓ Wymienić przyczyny wojny trzynastoletniej oraz postanowienia pokoju w Toruniu,
- ✓ Wykazać dlaczego wojsko zaciężne było lepsze od pospolitego ruszenia,
- ✓ Opisać przebieg wojny trzynastoletniej,
- ✓ Przedstawić okoliczności w jakich zostały wydane statuty nieszawskie oraz ich postanowienia,
- ✓ Uporządkować chronologicznie najważniejsze wydarzenia z okresu wojny trzynastoletniej,
- ✓ Odczytać z mapy zmiany terytorialne wprowadzone przez drugi pokój toruński,

Kategoria D- stosownie wiadomości w sytuacjach nietypowych

Uczeń po lekcji potrafi:

- ✓ Wskazać i ocenić następstwa płynące z odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego,

Metody:

Rozmowa, opowiadanie, opis, praca pod kierunkiem nauczyciela z wykorzystaniem podręcznika i mapy.

Środki dydaktyczne:

- podręcznik- Z. Bentkowska-Sztonyk, E. Wach, *Historia II. Podręcznik dla drugiej klasy gimnazjum*, Wyd. WIKING, Wrocław 2000, s.14-17,

-tablica z ćwiczeniami powtórkowymi (opracowana przez nauczyciela na podstawie podręcznika)

-mapa z podręcznika.

Tok lekcji:

OGNIWA (czas w minutach)	TREŚCI MERYTORYCZNE	CZYNNOŚCI NAUCZYCIELA/UCZNIÓW, METODY, KSZTAŁTOWANE UMIEJĘTNOŚCI
Czynności organizacyjno-porządkowe (2')		Powitanie. Sprawdzenie listy obecności. Uczniowie witają się. Zgłaszają obecność.
Rekapitulacja wtórna (4')	<ul style="list-style-type: none">• Podboje Turków w XV wieku.• Wielka wojna z Zakonem 1409-1411.• Bitwa pod Grunwaldem- 15.07.1410.• Pokój toruński -1411 rok.	<p>Na ostatniej lekcji mowa była o podbojach, jakich Turcy dokonywali w XV wieku. Wcześniej zaś poznaliście dzieje wielkiej wojny z Krzyżakami. Informacje z tych właśnie przedostatnich zajęć będą nam dzisiaj potrzebne. Przypomnijcie więc, kiedy miało miejsce to starcie z Zakonem?</p> <p>Uczniowie słuchają. Uczniowie odpowiadają: Wielka wojna z Zakonem to lata 1409-1411. Rozegrała się wówczas pewna ważna –nie tylko dla Polski, lecz i dla całej ówczesnej Europy- bitwa. Podajcie jej dokładną datę i miejsce oraz ”wynik”.</p> <p>Była to bitwa pod Grunwaldem, zakończona zwycięstwem wojsk polsko-litewskich. Miało to miejsce 15 lipca 1410 roku.</p> <p>A jaki pokój zakończył wielką wojnę z Zakonem i jakie były jego postanowienia? Pokój toruński zawarty w 1411 roku. Postanowienia: Krzyżacy zwrócili Litwie Żmudź, a Polsce ziemię dobrzyńską wraz z odszkodowaniem wojennym. Pomorze Gdańskie nadal jednak pozostawało w rękach Zakonu.</p>

<p>Ogniwo wiążące (2')</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny wybuchu wojny trzynastoletniej . 	<p>Pokonani w bitwie pod Grunwaldem Krzyżacy dążyli do odbudowania potęgi i znaczenia swego zakonnego państwa. Nie dotrzymani postanowień pokoju toruńskiego i mieli nadzieję na wydarcie Królestwu Polskiemu kolejnych ziem. W ciągu następnych czterdziestu lat stosunki polsko-krzyżackie pogarszały się, a wzajemne antagonizmy narastały. Doprowadziło to w końcu do wybuchu kolejnej wojny-wojny trzynastoletniej. I ten właśnie konflikt będzie nas dzisiaj interesował. Zapiszcie więc temat lekcji: <i>Wojna trzynastoletnia 1454-1466.</i></p> <p>Uczniowie słuchają.</p> <p>Uczniowie notują temat lekcji w zeszytach.</p>
<p>Tok lekcji właściwej (30')</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 1440- Powstanie Związku Pruskiego. • 1454-wydanie statutów niezawaskich. • 1462- zwycięstwo polskie pod Świeciem. • 1466-pokój w Toruniu. • Postanowienia pokoju toruńskiego. 	<p>Po wielkiej wojnie zaostriżyły się konflikty wewnętrzne w państwie krzyżackim. Koszt prowadzonych wojen powodował zwiększenie różnego rodzaju podatków, co uderzyło zarówno w chłopów, jak i w mieszczaństwo. Gospodarka miast pomorskich- zwł. Gdańska- cierpiała również z powodu krzyżackiej polityki celnej, stawiającej poważne bariery w handlu z Polską. Z kolei szlachta pruska patrzyła z zazdrością na wzrastające uprzywilejowanie szlachty polskiej. W 1440 r. powstał Związek Pruski, stworzony przez szlachtę oraz miast Pomorza i Prus, stanowiący zorganizowaną opozycję przeciwko Zakonowi. Kilkunastoletnie spory Związku z Krzyżakami doprowadziły ostatecznie do jego rozwiązania przez cesarza i rzucenie klątwy przez papieża na jego członków. Znaczna część szlachty i miast pruskich wypowiedziała w tej sytuacji posłuszeństwo Zakonowi i rozpoczęła powstanie zbrojne. Takie to było podłoże wybuchu wojny trzynastoletniej.</p> <p>Uczniowie słuchają.</p> <p>Teraz proszę otwórzcie podręczniki na str.14 i korzystając z zawartych w tym rozdziale informacji wykonali ćwiczenia, których treść za chwilę podyktuję. (<i>praca z podręcznikiem</i>)</p> <p>Nauczyciel dyktuje ćwiczenia:</p> <p>Ćwiczenie 1: ułóż chronologicznie wydarzenia, nadając im odpowiednie cyfry:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Bitwa pod Chojnicami; b. Wydanie statutów niezawaskich; c. Zawiązanie Związku Pruskiego; d. Pokój toruński; e. Bitwa pod Świeciem; f. Zdobycie Malborka;

		<p>Ćwiczenie 2: (<i>doskonalenie umiejętności postępowania się mapą</i>) Na podstawie mapy z podręcznika na str.16. wymień ziemie odzyskane przez Polskę po pokoju toruńskim. Podaj nazwę po 1466 roku dawnego państwa zakonnego oraz jego stolicę. Czytając zwróćcie uwagę na 2 pojęcia: "pospolite ruszenie" „przywilej”. Macie na to 15 minut. Uczniowie otwierają podręczniki na wskazanej stronie . Uczniowie odpowiadają: Ćwiczenie 1: 1-d;2-b; 3-a; 4-f; 5-e;6-g; Ćwiczenie 2: W wyniku 2-go pokoju w Toruniu Zakon zwrócił Polsce Pomorze Gdańskie, Warmię oraz ziemię chełmińską i michałowską. We władaniu pozostała reszta Prus zwana Prusami Zakonnymi z Królewcem jako nową stolicą Zakonu. Odczytajcie jeszcze z mapy miasta , które odzyskaliśmy z rąk krzyżackich na mocy postanowień pokoju toruńskiego.(<i>praca z mapą</i>)</p> <p>Odzyskaliśmy: Gdańsk, Malbork, Lidzbark, Braniewo, Chełmno, Toruń, Chojnice.</p> <p>A jak rozumiecie pojęcia, które pojawiły się w czytany przez was tekście: „pospolite ruszenie” „przywilej”? Uczniowie odpowiadają: „przywilej”- wydane przez księcia/króla- prawo nadające osobie lub całemu stanowi nadzwyczajne uprawnienia. „pospolite ruszenie”- forma służby wojskowej dotycząca rycerstwa a później szlachty. Powszechna w średniowiecznej Europie.</p>
Rekapitulacja pierwotna (5')	<ul style="list-style-type: none"> • Postać Kazimierza Jagiellończyka. 	Nauczyciel rozdaje uczniom karki z ćwiczeniami. Na kartkach, które otrzymaliście znajduje się 5 ćwiczeń. W ramach powtórzenia poznanych dzisiaj informacji proszę, abyście odpowiedzieli teraz ustnie na pytanie 1. i 2. Na zastanowienie macie parę minut. Uczniowie słuchają. Uczniowie czytają pytania i odpowiadają: Ćwiczenie 1:

		<p>Sojusznikami Kazimierza Jagiellończyka podczas wojny z Zakonem były zbuntowane miasta pruskie. Za ich pieniądze, głównie Gdańska, król zorganizował armię zaciężną i zdołał wykupić Malbork z rąk najemników czeskich.</p> <p>Ćwiczenie 2:</p> <p>Odzyskanie Pomorza Gdańskiego umożliwiło prowadzenie nieskrępowanego handlu przez port gdański, a co za tym idzie – przyczyniło się do rozwoju gospodarczego Polski. Rozciągnięcie zwierzchnictwa nad ziemiemi Zakonu, który przeszło półtora wieku był najgroźniejszym sąsiadem państwa polskiego miało również ogromne znaczenie polityczne.</p>
Kontrola i ocena(1')		Ocena aktywności uczniów przez nauczyciela.
Praca domowa(1')		<p>Na zadanie domowe proszę wykonać pisemnie pozostałe ćwiczenia z kartki. Z tym, że zadanie ostatnie- oznaczone gwiazdką- pozostawiam dla chętnych.</p> <p>Uczniowie słuchają i notują zadanie domowe. Nauczyciel wyjaśnia ewentualne wątpliwości co do zadania domowego.</p> <p>Podziękowanie za wspólną pracę i pożegnanie z uczniami.</p>

ĆWICZENIA

- 1. Napisz, kto był sojusznikiem Kazimierza Jagiellończyka podczas wojny z Zakonem Krzyżackim?**

.....

.....

- 2. Napisz krótko, jakie znaczenie miało dla Polski odzyskanie po wojnie trzynastoletniej Pomorza Gdańskiego.**

.....

.....

- 3. Wyjaśnij pojęcia:**

a) Przywilej -

.....

.....

b) Pospolite ruszenie -

.....

.....

- 4. Na podstawie podręcznika napisz krótko dlaczego wojsko zaciężne było lepsze niż pospolite ruszenie szlachty?**

5*. Oceń znaczenie rozstrzygnięć drugiego pokoju toruńskiego. Posłuż się tekstem źródłowym.

I zwyciężyła wtedy prawda, chociaż przez wiele wieków ukrywana w pomroce, i wyświeciło się dowodnie, że Krzyżacy różnymi wybiegami, fałszem i pozorami starali się uczynić wątpliwe, do kogo należeć miały ziemia pomorska, chełmińska i michałowska. I ziemie te[...] przyznane zostały słusznie Królestwu Polskiemu [...].

Jan Długosz o drugim pokoju toruńskim(Roczniki, czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego).